

A few years ago, planning a soirée to be held in honour of the King's birthday, I asked His Majesty what music he liked. The King, in a delicate but sober voice, named the most various titles, from Franz Liszt's *Piano Concerto No. 1* and works by Beethoven to Maurice Ravel's *Bolero*, tangos played by the Boston Symphony Orchestra, and light music by Bing Crosby. The Queen added, with a melancholy smile: "I would like to listen to something by Manuel de Falla." King Michael has an impressive collection of records and tapes. Arranged in impeccable order, it might easily rival, in terms of its historical value, the collection of parts and tools in His Majesty's legendary motor mechanic's workshop.

One of the first stories I heard Their Majesties tell, fifteen years ago, when I became a member of the Royal Family, was the sublime connexion between their travels in exile and *Poema Română* (*The Romanian Poem*). Composed in 1897, when George Enescu was just sixteen years old, the work is inscribed as Opus No. 1 in the catalogue of the Romanian composer's work. During their sixty-three years of life together, the King and the Queen have travelled ceaselessly. Settling in England, then in Switzerland, Denmark, France, and Italy, the increasingly numerous family of the King of Romania changed houses time and again, living for longer or shorter periods in places that were never really "home", even when the family owned them. Every time, when the removal van with the furniture and boxes containing their personal belongings arrived at its destination, before they unpacked anything else, the King and Queen would take the record player, plug it in, sit down and listen to *The Romanian Poem* in the middle of an empty room. Each and every time. Later, when

Cu câțiva ani în urmă, plănuind o serată dedicată zilei sale de naștere, am întrebat pe Majestatea Sa ce muzică preferă. Regele, pe un ton delicat, dar sobru, a numit cele mai diverse titluri, de la *Concertul pentru pian nr. 1* al lui Franz Liszt și opusuri beethoveniene, până la *Bolero*-ul de Maurice Ravel, tangourile interpretate de Boston Symphony Orchestra sau muzica ușoară a lui Bing Crosby. Regina a adăugat scurt, cu un zâmbet melancolic: „Mi-ar plăcea să ascult ceva de Manuel de Falla“. Colecția Regelui Mihai de discuri și benzi magnetice este impresionantă. Așezată într-o impecabilă orânduială, poate concura cu ușurință la capitolul „valoare istorică“ vasta colecție de piese și unelte din legendarul atelier auto al Majestății Sale.

Printre primele lucruri pe care le-am auzit povestite de Majestatea Sa, acum cincisprezece ani, când am intrat în Familia Regală, a fost sublima legătură dintre pribegia lor și *Poema Română*. Compusă în 1897, când George Enescu avea doar 16 ani, lucrarea este înscrisă în catalogul de creații ale compozitorului român drept „Opus 1“. În cei șaiszeci și trei de ani de viață comună, Regele și Regina au pribegit neconținut. În Anglia, apoi în Elveția, Danemarca, Franța și Italia, familia tot mai numeroasă a Regelui României a schimbat casă după casă, locuind uneori mai mult, alteori mai puțin, în locuri care nu erau cu adevărat „acasă“, nici chiar atunci când le aparțineau ca proprietate. La fiecare mutare, când camionul cu mobile și cutii pline de lucruri ajungea la destinație, înainte de a despacheta, Regele și Regina scoteau pickup-ul, îl puneau în priză, se așezau și ascultau în liniște, în mijlocul încăperii, *Poema Română*. De fiecare dată. Mai târziu, când *Poema* a început să se cânte în țară destul de

The Romanian Poem began to be performed in Romania quite frequently, after the year 2000, the Queen related to me this intimate detail from their life, and the King confirmed it.

In the context of their life back then, immediately after the war, music must have possessed an extraordinary meaning for Their Majesties. For them it must have been not only a source of beauty and art, a thing for which almost all of us have a weakness, but also a means of rediscovering themselves, of healing their souls, of getting to know each other better.

In his first ten years of exile, the King spoke little or not at all. In the early 1950s, that slender, powerful man once fainted out of the blue at one of the public functions he was attending, not long after his departure from his confiscated land. The solitude, the isolation, the doors bluntly closed in their faces almost anywhere they went, the disappointments, all needed to be healed by music, in the mind and soul of a young couple who were beginning their life together and who, with good faith and good instincts, wished for a beautiful, unsullied, and happy life.

After their wedding in Athens in 1948, a gift to them from King Pavlos of the Hellenes, King Michael and the newly titled Queen Anne spent their honeymoon at the Tatoï Palace, near the capital of Greece. They stayed at one of the most beautiful, warm, and welcoming royal residences that King Michael has ever known. At Tatoï, they spent a truly harmonious few days. The Queen would pick fruit in the garden, while the King read. They listened to music together and went for walks in the splendidly scenic surroundings. One afternoon, however, as Queen Anne was gathering berries in a basket, she heard the graceful notes of a piano melody coming from an open

frecvent, după anul 2000, Regina mi-a povestit acest detaliu discret din viața lor, iar Regele l-a confirmat.

În contextul vieții de atunci, de imediat după război, muzica trebuie că însemna ceva cu totul ieșit din comun pentru Majestățile Lor. Nu numai o sursă de frumos sau de artă pentru care aproape toți avem slăbiciune, ci un fel de a se regăsi, de a-și vindeca sufletul, de a se cunoaște mai bine pe sine și unul pe celălalt.

În primii zece ani de exil, Regele a vorbit puțin sau deloc. La începutul anilor 1950, acest bărbat zvelt și puternic a leșinat, din senin, la una dintre reuniunile publice la care participa, la scurtă vreme după plecarea din țara sa confiscată. Singurătatea, izolarea, ușile care li se închideau pe neașteptate în față, aproape oriunde s-ar fi dus, dezamăgirea, toate acestea trebuiau vindecate prin muzică, în mintea și sufletele celor doi tineri care își începeau viața împreună și doreau, cu bună-credință și instincte bune, să aibă o viață frumoasă, curată și fericită.

După nunta lor, la Atena, oferită în dar de Regele Pavlos al elenilor în 1948, Regele Mihai și recent-învățata Regină Ana au plecat în luna de miere la Tatoi, în apropiere de capitala Greciei, unde se află una dintre cele mai frumoase, mai primitoare și mai intime reședințe regale pe care a văzut-o Regele Mihai vreodată. Acolo, cei doi au petrecut câteva zile cu adevărat armonioase. Regina culegea fructe din grădină, Regele citea, amândoi ascultau muzică sau se plimbau prin splendidul peisaj al locului. Într-o după-amiază însă, pe când Regina Ana culegea fructe sălbatice și le puneă într-un paner, a auzit pe fereastra deschisă a palatului grațioasele sunete ale unei melodii cântate la pian. Mare i-a

window of the palace. No little was her wonder, knowing that there was a piano in the living-room, but also that in the whole of the Tatoi Palace the only other person was the King, her young husband.

It was thus that Queen Anne found out that Michael I had taken piano lessons and played well. As was his wont, the King gave simple, brief answers to her questions. Yes, he had learned how to play in Sinaia and, yes, he had played quite often in Romania, in private. Moreover, the piece he had been playing on the piano of the Tatoi Palace was a work he had composed himself. "Where are the notes?" the Queen asked, pragmatically. "In the Belvedere at Sinaia, I think," the King answered, absent-minded. Since then, since the few days they spent at the Tatoi Palace, the King has never again touched the keys of a piano. Never in the last sixty-three years.

Music continued to accompany them everywhere. The King recalls Ionel Perlea and his precious concerts, conducted with grace, measure, discretion, and dignity. When he speaks of Beethoven, and in particular of his *Ninth Symphony*, tears well in the King's eyes.

Some ten or twelve years ago, I told His Majesty about an episode I had heard from the musical world, without being able to confirm whether it was true or not. Herbert von Karajan had been invited to conduct a concert in St Peter's Basilica at the Vatican. At the first rehearsal, he raised his baton and the orchestra began to play, but when soprano Kathleen Battle sang her first notes, Karajan stopped the music, lowered his baton, and exclaimed: "I have never heard a human voice produce a more beautiful sound." On hearing this story, a tear welled in the King's eye once again.

fost mirarea, știind că exista un pian în salonul de la Tatoi, dar și că în Palat nu era decât Regele, tânărul ei soț.

Așa a aflat Regina Ana că Mihai I luase lecții de pian și chiar cânta bine. Ca de obicei, Regele a răspuns monosilabic și simplu la întrebările Reginei. Da, învățase la Sinaia să cânte la pian și, da, cântase destul de des în România, în intimitate. Mai mult, piesa interpretată la Tatoi era o lucrare compusă de el însuși. „Unde e partitura?“, a întrebat Regina, pragmatic. „Undeva, la Foișor, cred“, a răspuns absent Regele. Niciodată de atunci, de la cele câteva zile petrecute la Tatoi, Regele nu a mai atins clapele unui pian. Niciodată, de șaiszeci și trei de ani încoace.

Muzica a continuat să-i însoțească pretutindeni. Regele își amintește de Ionel Perlea și de prețioasele lui concerte, dirijate cu har, sobrietate, discreție și demnitate. Când vorbește despre Beethoven, mai ales despre *Simfonia a IX-a*, Regele are lacrimi în ochi.

Acum vreo zece-doisprezece ani, i-am povestit Majestății Sale o întâmplare de care auzisem în lumea muzicii, fără să pot verifica dacă era sau nu autentică. La prima repetiție la Bazilica San Pietro de la Vatican, unde fusese invitat să dirijeze un concert, Herbert von Karajan s-a așezat la pupitru în fața soliștilor, corului și orchestrei. A ridicat bagheta, orchestra a început să cânte, dar când soprana Kathleen Battle a scos primul sunet, Karajan a oprit muzica, a lăsat bagheta jos și a exclamat: „Nu am auzit niciodată un sunet mai frumos scos de o voce omenească“. În ochii Regelui a sclipit din nou o lacrimă, la auzul acestei povești.

Există, desigur, și partituri muzicale neinteresante pentru Majestățile Lor, dar nu le vei auzi niciodată criticându-le sau